

วิเคราะห์ความเป็นผู้นำทางการเมืองกับทรัพยากร

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ความเป็นผู้นำทางการเมืองกับการใช้ทรัพยากรทางการเมืองของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยจำแนกออกเป็นหัวข้อดังนี้ คือ

1. ภูมิหลังของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ การเรียนรู้และประสบการณ์ทางการเมือง ภูมิหลังของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มาจากการเป็นทหารมาก่อน การมีธุรกิจหนุนหลัง ทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง การที่อยู่ในแวดวงของผู้มีอำนาจมาก่อน การที่มีฐานรองรับที่ดี คือ ทั้งด้านระบบราชการและธุรกิจ
2. การเข้าสู่ระบบการเมืองโดยการก่อตั้งพรรคชาติไทย และมีตำแหน่งสำคัญในพรรคชาติไทยมาตลอด
3. การเข้าสู่ระบบการเมืองโดยวิธีการเลือกตั้งโดยพรรคชาติไทยได้รับเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ความนิยมของประชาชนของการที่เข้ามาเป็นรัฐบาลใหม่
4. การดำเนินบทบาททางการเมืองในระบบรัฐสภา เช่นการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองดำเนินการทางการเมืองโดยอิสระ
5. การใช้นโยบายต่างประเทศให้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะเรื่องการค้ากับประเทศกัมพูชา ซึ่ง พลเอกชาติชาย สามารถจัดประชุมขึ้นในกรุงเทพมหานครแทนที่จะประชุมที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซียและซิดนีย์ การดำเนินนโยบายไม่ผ่อนปรนกับฝ่ายทหารซึ่งเป็นจุดเด่นของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
6. การดำเนินนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรม โครงการอีสเทิร์น ซีบอร์ด โครงการเซาท์เทิร์นซีบอร์ด

ภูมิหลัง การเรียนรู้และประสบการณ์ทางการเมืองกับทรัพยากรทางการเมือง

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นผู้นำทางการเมืองคนสำคัญที่มีทรัพยากรทางการเมืองหลายด้าน ซึ่งต่างก็มีส่วนผลักดันให้ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณก้าวเข้ามาเป็นบทบาทผู้นำตำแหน่งสูงสุดทางการเมืองในฐานะผู้นำรัฐบาล เพราะพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีภูมิหลัง

ทางการเมืองประสบการณ์ทางการเมือง การเรียนรู้ทางการเมืองจากชีวิตในวัยเยาว์และการใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่มีอยู่นั้นเป็นเครื่องมือในการก้าวขึ้นสู่เป็นผู้นำสูงสุดทางการเมืองบริหารประเทศในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนคนที่ 17 ของประเทศไทย

ทรัพยากรกับอำนาจทางการเมืองเป็นของคู่กันของปรากฏการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแม้ว่าปัจจัยทรัพยากรในแต่ละระบบสังคม-การเมือง จะมีความแตกต่างกันและมีประสิทธิภาพต่อการบรรลุถึงปัจจัยอำนาจไม่เท่าเทียมกันแต่ความสามารถเฉพาะตัวของผู้ครอบครองและใช้ทรัพยากรกับความสอดคล้องของปัจจัยแวดล้อมที่เกื้อหนุน ย่อมส่งผลในการกำหนดประสิทธิภาพและความมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป

โรเบิร์ต ดาห์ล กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรกับอำนาจว่า ทั้งอำนาจอิทธิพลและอำนาจหน้าที่นั้นมีที่มาจากทรัพยากรทางการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น บางคนมีทรัพยากรแตกต่างกัน บางคนใช้ทรัพยากรในการเพิ่มอิทธิพลทางการเมือง และบางคนก็นำทรัพยากรไปใช้ด้วยทักษะและความชำนาญที่แตกต่างกัน ทรัพยากรทางการเมืองจึงเป็นหนทางทำให้คนมีอำนาจ-อิทธิพลมากกว่าคนทั่ว ๆ ไป ดังนั้นความไม่เท่าเทียมในการครอบครองทรัพยากรทางการเมืองเช่น เงิน ข่าวสาร อาหาร การใช้กำลัง ตำแหน่ง การงาน พวกน้อง สถานภาพในสังคม สิทธิในการออกกฎหมาย และการออกเสียงเลือกตั้ง ฯลฯ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้คนมีอำนาจทางการเมืองแตกต่างกัน โดยเฉพาะการที่คนมีความแตกต่างกันในทรัพยากรอย่างน้อย 4 ด้านด้วยกัน คือ ประการแรก ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในตำแหน่งหน้าที่ เช่น ตำแหน่งที่มีความสำคัญในด้านของการควบคุมกำลังบังคับ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ดีกว่ามากกว่า ประการที่สอง ความแตกต่างโดยกำเนิด เช่น เพศชายมีความแข็งแรงกว่าเพศหญิง ซึ่งมีกำลังทางกายภาพสูงกว่าหรือในด้านของความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ระดับการศึกษา และสติปัญญา ประการที่สาม ความแตกต่างทางชีววิทยาและมรดกทางสังคม ประสบการณ์ ผลตอบแทนจากการผลิต และแรงจูงใจและเป้าหมายซึ่งไม่ใช่ทุกคนจะมีแรงจูงใจทางการเมืองเท่าเทียมกันหมด การเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำโดยที่ได้รับทรัพยากรมาจากในอดีตก็ทำให้บางคนมีอิทธิพล และอำนาจมากกว่าคนอื่น ประการสุดท้ายก็คือ การได้รับผลตอบแทนจากเป้าหมายที่แตกต่างกัน¹

¹ Robert A. Dahl, Modern Political Analysis, (New Delhi : Prentice Hall of India Private Limited, 1975), pp. 14-38.

ลาสเวล ซึ่งให้ความสำคัญกับทรัพยากรอำนาจในแง่ที่ว่า อำนาจนั้นมีฐานอยู่ใน
 ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น การได้รับการสนับสนุนจากการเลือกตั้ง ทักษะความชำนาญงาน
 ความมั่งคั่งร่ำรวย ความสมถะวางตัวเหมาะสม เป็นต้น ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้อาจแปร
 เปลี่ยนมาเป็นอำนาจได้ ในแง่นี้จึงเป็นที่สังเกตว่าผู้ที่มิและใช้อำนาจมากมักจะมีแหล่งอำนาจ
 หรือทรัพยากรจำนวนมาก ขณะเดียวกันแหล่งอำนาจเหล่านั้น ก็ยังสามารถแปรเปลี่ยนเป็น
 อำนาจได้ง่ายกว่าอีกด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทรัพยากรอำนาจก็คือปัจจัยที่บุคคลนำมาใช้ให้เกิด
 อำนาจนั่นเองซึ่งมีอยู่หลายด้านด้วยกัน เช่น การเป็นเจ้าของ อาทิ การได้ครอบครองปัจจัย
 ที่อาจแปรเปลี่ยนเป็นอำนาจได้ เช่น ทรัพย์สินเงินทอง ความรู้ ความชำนาญ บุคลิกลักษณะ
 ที่ดี เป็นต้น หรือการได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์การ เช่น ตำแหน่ง ระดับผู้นำใน
 กระทรวง กองทัพ ธนาคาร กรมตำรวจ และสมาคมรูปแบบต่างๆ เป็นต้นหรือการได้รับมอบ
 อำนาจจากผู้อื่นเช่น การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อโอกาสในการได้
 รับเลือกขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นต้นหรือการเป็นเจ้าขององค์การ อาทิ เจ้าของธนาคาร
 ธุรกิจ โรงงาน เป็นต้น ซึ่งการเป็นเจ้าของก็อาจให้อำนาจที่แตกต่างกันซึ่งขึ้นกับขนาด
 คุณสมบัติของสมาชิกความสัมพันธ์ของสมาชิก ระเบียบวินัย บุคลากร และ
 วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน²

จึงกล่าวได้ว่าการมีอำนาจและความมากน้อยของอำนาจนั้นมีความผูกพันกับการ
 มีและความมากน้อยของทรัพยากรทางการเมือง (political resources) ด้วย ขณะ
 เดียวกันการกระจายทรัพยากรทางการเมืองใน ระบบสังคม-การเมืองนั้น มักจะไม่เท่า
 เทียมกัน จึงทำให้บุคคลมีความเหลื่อมล้ำกันในการได้ครอบครอง และการแสวงหาอำนาจ
 จากการใช้ทรัพยากร โดยเฉพาะในสังคมกำลังพัฒนาฐานะอำนาจและตำแหน่งทางราชการ
 โดยเฉพาะในกองทัพจะเป็นทรัพยากรทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าทรัพยากรด้าน
 อื่นๆ แต่กระนั้นก็ตาม ยังขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรของผู้ที่ครอบ
 ครองทรัพยากรนั้นอยู่ด้วย ทรัพยากรที่มีอยู่อาจมีความหมายน้อย หรือไม่มีความหมายอยู่เลย
 ก็ได้ถ้าผู้ใช้ไม่มีทักษะ หรือความสนใจที่จะใช้ทรัพยากร เพื่อจุดประสงค์ทางการเมือง

²William A. Gamson. Power and Discontent (Homewood, Ill.,
 The Dorsey Press, 1968), Chapter 12.

การศึกษาเปรียบเทียบผู้นำทางกรเมืองที่เป็นทหารของไทย ระหว่างจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับจอมพลสฤษดิ์ โดยสุจิต บุญบงการ³ ซึ่งให้เป็นผู้นำทหารไทยทั้ง 2 คน เข้าสู่อำนาจ ใช้อำนาจและรักษาอำนาจโดยอาศัยทรัพยากรหลักๆ 4 ด้านด้วยกันคือ กำลังทหาร บุคลิกภาพ การครอบครองอำนาจรัฐบาลและความชอบธรรม

ภูมิหลังทางการเมืองของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เกิดในตระกูลทหาร เป็นบุตรของ จอมพลผิน ชุณหะวัณ บุคคลในตระกูล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์เครือญาติกับแวดวงทหาร พี่สาวของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้แก่ คุณหญิงอุดมลักษณ์ ศรียานนท์ได้แต่งงานกับ พลเอกเผ่า ศรียานนท์ และ คุณหญิงเจริญ อติเรกสาร ได้แต่งงานกับ พลตรีประมาณ อติเรกสาร ชีวิตในวัยเยาว์ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ถูกเลี้ยงดูในโรงทหาร เมื่อบิดา คือ จอมพลผิน ชุณหะวัณไปราชการต่างจังหวัดได้ฝาก พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ไว้ที่บ้านจอมพล ป. พิบูลสงคราม และพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับการอบรมกล่อมเกลามาจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นผู้นำคนสำคัญของประเทศ ดังเช่นที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กล่าวกับพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณในวัยเยาว์ว่าถ้าต้องการเป็นใหญ่ในประเทศไทยจะต้องเรียนอยู่ในประเทศไทย⁴ และอีกประการหนึ่ง คือ จะต้องศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เพราะการได้ศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้านี้จะทำให้มีเพื่อนร่วมรุ่นที่เป็นทหารด้วย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จึงตัดสินใจเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งการศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้านี้ทำให้ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีเพื่อนร่วมรุ่นถึง 214 คน ซึ่งต่อมาบุคคลเหล่านั้นบางคนประสบความสำเร็จในทางราชการ

³ ไพโรตคุณ สุจิต บุญบงการ "อำนาจทางการเมืองของผู้นำทหารไทย ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์", ในรักเมืองไทย เล่ม 1 สมบัติ จันทรวงศ์ และรังสรรค์ ธนะพรพันธ์ บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2519), หน้า 83-124.

⁴ เสถียร จันทิมาธร, ชาติชาย ชุณหะวัณ ทหาร"นัก"ประชาธิปไตย, (มหานคร : บริษัทแปลน นับลิชซิ่ง จำกัด, 2532), หน้า 28-29.

ทหาร ตำรวจ และในทางการเมือง เช่น พลเอกเสริม ณ นคร พลเอกสายหยุด เกิดผล พลตำรวจเอกสุรพล จุลละพรมานต์ เป็นต้น^๕

ประสบการณ์ทำงานเมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณจบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าครั้งเมื่อจบการศึกษาเข้ารับราชการในกองพันทหารม้ารักษาพระองค์ และได้ช่วยราชการในการป้องกันประเทศ เมื่อเหตุการณ์สงบจึงไปศึกษาต่อยัง โรงเรียนยานเกราะสหรัฐอเมริกา เมื่อสำเร็จได้เป็นผู้ช่วยทูตทหารบก ณ กรุงวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกาครั้งเมื่อกลับมาประเทศไทยในกองทัพบกประจำศูนย์การทหารม้า (โรงเรียนยานเกราะ เต็ม) ได้มีบทบาทในทางการทหารได้ปรับปรุงกองทัพจนเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์การทหารม้าในปัจจุบัน

ประสบการณ์ทางด้านการเคยผ่านชีวิตการเป็นทหารมาก่อนนี้ทำให้ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เปรียบเสมือนทหารเก่าเมื่อได้รับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี จึงสามารถควมตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย^๖ เมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ก็ได้ปล่อยอำนาจให้กับกองทัพให้เป็นอิสระ ไม่ได้เข้ายุ่งเกี่ยวกับการแต่งตั้งโยกย้ายแม่ทัพ นายกองในกองทัพเลย ซึ่งเมื่อมีปฏิกริยาแทรกแซงจากกองทัพทำให้ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และไม่ยอมผ่อนปรนกับข้อเรียกร้องทางการเมืองของฝ่ายทหารเลยจากการศึกษาภูมิหลังของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีบุคลิกภาพที่อ่อนโยนเปิดเผยร่าเริง แต่ภายในจิตใจมีความเข้มแข็งไม่หวั่นเกรงอิทธิพลใดๆ

จากการที่เคยมีบทบาทในศูนย์การทหารม้ามาก่อน ในการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จึงไม่ได้ใช้กำลังทหารม้าในกรุงเทพมหานครเลย เพราะเกรงว่าข่าวการปฏิวัติจะรั่วไหล

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30-39.

^๖ "ประกาศตั้งคณะรัฐมนตรี", สยามจดหมายเหตุ 33 (12-18 สิงหาคม 2531), หน้า 897-898.

ฐานอำนาจทางการเงินกับการจัดตั้งพรรคชาติไทย

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และตระกูลชุณหะวัณ ได้ก่อตั้งพรรคชาติไทยขึ้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2517 มีชื่อภาษาอังกฤษว่า CHARTTHAI PARTY ใช้ภาพธรรมชาติและแผนที่ประเทศ ประเทศไทยเป็นสัญลักษณ์ และมีเอกลักษณ์ในหลัก 3 ประการ คือ สามัคคี ก้าวหน้า มั่นคง ผู้ก่อตั้งพรรคชาติไทยประกอบด้วย

พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร อดีตสมาชิกคนสำคัญของคณะรัฐประหาร 2490 และอดีตสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา ปัจจุบันนอกจากราชการ ประกอบธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรม

พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงการต่างประเทศได้ลาออกจากราชการ ประกอบอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมเช่นกัน ทั้งยังเป็นญาติสนิทกับ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร ในฐานะน้องภรรยาด้วย

พล.ต.ศิริ สิริโยธิน อดีตเจ้ากรมการขนส่งทางบก และลาออกจากราชการสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา เมื่อปี พ.ศ. 2499 อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม กระทรวงศึกษาธิการ และอดีตประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ประสบการณ์ทางด้านธุรกิจ ความได้เปรียบประการหนึ่ง คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีโอกาสดีกว่าผู้นำคนอื่นตรงที่ตระกูลชุณหะวัณนั้น มีความมั่งคั่งจากการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะการเป็นบุตรของ จอมพลผิน ชุณหะวัณ ได้รับมรดกตกทอดมาตั้งแต่สมัย จอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นจำนวนมากมา⁷ มีกิจการอยู่ใน บริษัทเอราวัณเทรดส์ จำกัด บริษัทเอราวัณ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด บริษัทเคเอชเทรดส์ จำกัด เริ่มก่อสร้างธุรกิจด้วยการเป็นนายหน้าให้กับต่างประเทศในการติดต่อทำธุรกิจกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นอกจากนี้ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยังสามารถระดมทรัพยากรทางด้านเศรษฐกิจ จากกลุ่มในเครือญาติ และแกนนำของพรรคการเมือง คือ พรรคชาติไทย มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเป็นผู้นำทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

⁷ พ.ต.ต.วรภิจ ประภานันท์, "เรื่องกระบวนการจัดตั้งรัฐบาลผสม : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดตั้งรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ" (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า

จากรายงานของ นายเกริกเกียรติ นินันต์เสวีธรรม อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดทำตัวอย่างรายชื่อสมาชิกระดับนำของพรรคที่มีความสัมพันธ์กับธุรกิจระดับต่างๆไว้ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นพอเป็นสังเขปได้ดังนี้คือ (1) พลตรีประมาณ อดิเรกสาร ตำแหน่ง ประธานที่ปรึกษาของพรรคชาติไทยเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่หลายแห่ง รวมประมาณ 25 บริษัท^๒ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าไทย มีธุรกิจที่ดินจำนวนมากและมีหุ้นอยู่ในบริษัทกระเจกไทยอาซาฮี ซึ่งพลตรีประมาณ ก็มีฐานะเป็นผู้นำของกลุ่มอำนาจหนึ่งภายในพรรคชาติไทย (2) พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยซึ่งแม้จะไม่มีธุรกิจเป็นของตนเอง แต่ก็มีมรดกตกทอดมาแต่สมัย จอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นจำนวนมาก และมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับกลุ่มสถาบันทางการเงิน (3) นายบรรหาร ศิลปอาชา มีตำแหน่งเป็นเลขาธิการพรรคชาติไทย เป็นเจ้าของธุรกิจก่อสร้างขนาดใหญ่ ได้แก่ สหครีชีย์ ก่อสร้างสหครีชีย์เคมิกคอล และธุรกิจอื่นๆ อีกจำนวนมาก นับเป็นบุคคลที่เป็นขุมพลังที่สำคัญที่สุดในพรรคเป็นกลุ่มอำนาจที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในสังกัดจำนวนมาก ชื่อเสียงจากการเป็นผู้มีฐานะเศรษฐิกิจที่เข้มแข็งมาก คือ "ตุ๋เอทีเอ็มเคลื่อนที่" (4) นายประมวล สภาวสุ เป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ทั้งอุตสาหกรรมการก่อสร้างและ โรงสีขนาดใหญ่หลายโรง (5) นายสุรพันธุ์ชินวัตร เจ้าของธุรกิจท้องถิ่นและธุรกิจขนาดใหญ่ ทั้งผ้าไหม และธุรกิจคอมพิวเตอร์ (6) นายสอาด ปิยวรรณ รองหัวหน้าพรรค มีธุรกิจการทำไม้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคเหนือ (7) นายทวิช กลิ่นประทุม มีฉายา "เจ้าบุญทุ่ม" มีธุรกิจบริษัทแตรลเลอร์ทรานสปอร์ตที่ทำเรือคลองเตยและร่วมหุ้นกับบริษัทนาวาเซอร์วิส มีบริษัทบางกอกเครนเนจ ผูกขาดการยกตู้คอนเทนเนอร์ ที่ทำเรือคลองเตย (8) นายไพฑูรย์ พานิชชีวะ กรรมการบริหาร มีสายสัมพันธ์กับตระกูลที่ร่วมทุนในบริษัทกระเจกไทยอาซาฮี (9) นายอุดม วิทยะสิรินันท์ กรรมการบริหารเจ้าของกิจการเครือชานินทร์อุตสาหกรรม^๓ ในปี พ.ศ. 2515 เคยดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเพราะพรรคการเมืองของประเทศไทยนั้น ขาดแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนบุคคลที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง จะต้องมีส่วนทางเศรษฐกิจที่มั่นคงจึงจะสามารถสนับสนุนพรรคการเมืองได้เพราะในการบริหารพรรคการเมือง และการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

^๒ ดูรายละเอียดฐานะเศรษฐิกิจของพรรคชาติไทยได้ในภาคผนวก

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า 85.

ของระบบการเมืองไทยนั้นจะต้องใช้เงินจำนวนมากมาใช้ในการหาเสียง ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อปี พ.ศ. 2519 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับเลือกให้เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2522 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับเลือกตั้งให้เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ก้าวเข้าสู่ตำแหน่งหัวหน้าพรรคการเมืองเมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน 2529 และพรรคชาติไทยได้เข้าร่วมรัฐบาลในสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรี

การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมืองโดยได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งเมื่อ วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองไทยในอดีต เช่น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้าสู่อำนาจโดยการทำรัฐประหาร¹⁰ พรรคชาติไทยได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้ง โดยได้รับเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 87 คน¹¹ การขึ้นมาเป็นผู้นำที่ได้รับเสียงข้างมากนี้ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต้องใช้บารมีส่วนตัว ในการจัดตั้งรัฐบาลโดยการผสมพรรคการเมืองต่างๆ และจัดตั้งรัฐบาลผสม

¹⁰ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ก้าวขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองโดยการทำรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2500 ศึกษารายละเอียดจาก คึกคึกดิโน ฉัตรกุล ณ อุษยสา "รัฐและอุดมการณ์ในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2500-2506", (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 143-180.

¹¹ พรรคการเมืองทั้งหมดที่เลือกตั้งคราวนี้มี 19 พรรค คือ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปไตย พรรครวมไทย พรรคประชากรไทย พรรคราษฎร พรรคประชาชน พรรคปวงชนชาวไทย พรรคพลังธรรม พรรคกิจประชาคม พรรคก้าวหน้า พรรคสหประชาชาติไทย พรรคมวลชน พรรคเสรีนิยม พรรคพลังสังคมประชาธิปไตย คุรายละเอียดจากศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า, ข้อบังคับกับพรรคการเมืองของไทยปี พ.ศ. 2531 (กรุงเทพมหานคร : สำนักเลขาธิการรัฐสภา, 2531), หน้า 1-351.

5 พรรค การจัดตั้งรัฐบาลผสมเป็นสิ่งที่ลำบากมากเนื่องจากจะต้องจัดสรรปันส่วนตำแหน่งต่างๆ ทางการเมืองให้เป็นที่เหมาะสมและพึงพอใจของนักการเมืองและพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล

เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติเฉพาะตัวทั้งในด้านการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ทั้งด้านงานราชการและงานการเมืองแล้ว กล่าวได้ว่า พลเอกชาติชาย ได้คลุกคลีอยู่ในวงการเมืองอาชีพและได้ดำรงตำแหน่งสำคัญในทางการเมืองมาแล้วหลายตำแหน่งต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานานนั้นน่าจะสามารถสร้างการยอมรับจากบรรดาพรรคการเมืองอื่นได้พอสมควร

หากกล่าวเฉพาะกรณีการจัดตั้งรัฐบาลผสมชุดนี้¹² ซึ่งมี พลเอกชาติชาย เป็นหัวหน้าพรรคที่เป็นแกนนำและได้ขึ้นดำรงตำแหน่ง ผู้นำรัฐบาลด้วยนั้นในทัศนะของนักการเมืองอื่นๆ และสื่อมวลชนจากหลายกระแสได้วิเคราะห์ถึงทักษะภาวะผู้นำทางการเมืองของพลเอกชาติชาย ในการแสวงหาประโยชน์จากสถานการณ์ทางการเมือง ภายหลังการเลือกตั้งให้เกิดประโยชน์ทางการเมือง จนกระทั่งประสบความสำเร็จขั้นสูงสุดในอาชีพทางการเมืองของตน โดยการขึ้นดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ที่ประกอบด้วยพรรคการเมืองและนักการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้ง อันประกอบเป็นรัฐบาลประชาธิปไตยชุดแรกในรอบ 12 ปี ภายหลังจากที่มีการขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรงถึงขั้นแตกหักเมื่อปี พ.ศ. 2516 กล่าวคือ ในช่วงระยะแรก ที่การเลือกตั้งเสร็จสิ้นลงใหม่ๆ นั้นการที่ พลเอกชาติชาย ได้ดำเนินบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองในฐานะผู้นำในการสนับสนุน พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ให้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง และกล่าวปฏิเสธเป็นเชิงการตอกย้ำในจุดยืนที่แน่นอนของตนว่าจะไม่รับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี โดยจะสนับสนุน พลเอกเปรมอย่างตรงไปตรงมานั้นเป็นที่คาดการณ์กันว่าในสถานการณ์ดังกล่าวถ้าหากว่า พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แสดงออกถึงท่าทีที่จะขึ้นดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี เสียเอง ตั้งแต่ต้นนั้น นอกจากจะเป็นการแข่งขันกับ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยตรงแล้วก็อาจเป็นไปได้ว่าจะได้รับ การต่อต้านจาก พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในฐานะที่เป็นคู่แข่งทางการเมืองก็ได้ ดังนั้น

¹² "รัฐบาลผสมชุดนี้ประกอบด้วยพรรคการเมืองต่าง ๆ 5 พรรค ดังนี้ คือ พรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปัตย์ พรรคมวลชน พรรคราษฎร พรรคสหประชาชาติไทย " สุตรผสม 5 พรรค ระว่างสภาอายุสั้น", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (31 กรกฎาคม - 6 สิงหาคม 2531), หน้า 11.

การดำเนินบทบาททางการเมืองในสถานการณ์ทางการเมืองช่วงระหว่างการจัดตั้งรัฐบาลนั้น นับได้ว่า พลเอกชาติชาย ประสบความสำเร็จในการช่วงชิงโอกาส โดยการรับแนวทางการดำเนินงานทางการเมืองของตนได้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงนั้น¹³

การดำเนินการบริหารประเทศภายใต้ระบอบการเมืองการปกครองแบบรัฐสภาโดยใช้ทรัพยากรทางการเมือง

การดำเนินการบริหารประเทศของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในปี พ.ศ. 2531 ในฐานะตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากประสบการณ์ทางการเมือง

ในด้านที่เกี่ยวกับประสบการณ์ทางการเมืองนั้น กล่าวได้ว่า พลเอกชาติชาย เป็นบุคลากรทางการเมืองที่เคยดำรงตำแหน่งสำคัญ ทั้งทางการเมืองและทางราชการมาเป็นเวลานานและต่อเนื่องในตำแหน่งที่สำคัญๆ โดยเฉพาะการดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งมากที่สุดจึงเป็นที่ยอมรับโดยปริยายทั้งเงื่อนไขทางการเมือง การเลือกตั้ง และการยอมรับในคุณสมบัติเฉพาะตัวของ พลเอกชาติชาย เอง ทั้งนี้อาจจะกล่าวถึงประวัติโดยสังเขปของ พลเอกชาติชาย ได้ดังนี้คือ

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นทายาทของ จอมพลผิน ชุณหะวัณ อดีตผู้นำทางการทหารคนสำคัญที่เคยมีบทบาททางการเมืองอย่างสูงในอดีต จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ดิถศรัยตรี เป็นผู้บังคับหมวดกองพันทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ เป็นผู้บังคับบัญชากองร้อย กองพันทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ ดำรงตำแหน่งประจำกรมเสนาธิการทหารบก เป็นรองผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก ณ กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา เป็นผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ 2 รักษาพระองค์ เป็นผู้บังคับการโรงเรียนยานเกราะ เป็นอุปทูตสถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศอาร์เจนตินา เป็นทูตผู้มีอำนาจเต็มประจำประเทศออสเตรเลียและตุรกีและประเทศวาติกัน ต่อมาเป็นเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำองค์การสหประชาชาติ ณ กรุง

¹³ "แกะรอยยุทธการยึดทำเนียบรัฐบาล", ข่าวพิเศษ-อาทิตย์ ปีที่ 11(3) ฉบับที่ 581 (3-9 สิงหาคม 2531), หน้า 17.

เจนีวา และเป็นอธิบดีกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ และเป็นข้าราชการบำ
นาญ ตำแหน่ง อธิบดีกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ

ในทางการเมือง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่า
การกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ.2515 เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราช
สีมา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อปี พ.ศ.2519 เป็นรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อปี พ.ศ.2523 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา
เมื่อปี พ.ศ.2529 และได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก มหาวิ
รมงกุฏ ทูตียจุลจอมเกล้าพิเศษ เหรียญรัตนาภรณ์ชั้นที่ 3 เหรียญกล้าหาญ เหรียญพิทักษ์
เสรีชนชั้นที่ 1 เป็น นายกสมาคมมิตรภาพไทย-จีน และ สมาคมนักเรียนเก่าไทย-ยุโรป
เป็นต้น¹⁴

การดำเนินงานของพรรคการเมืองในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้น
พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้นเป็นบุคคลที่มาจากหลายวงการทั้งวงการทหาร นัก
การเมือง นักธุรกิจ ซึ่งมีพวกพ้องในการสนับสนุนอำนาจของตนอย่างดี ซึ่งอาจจะวิ
เคราะห์ ได้ว่าการมีพรรคพวกหรือเพื่อนฝูงสนับสนุนจากหลายวงการทำให้ผู้นำคนนั้นสามารถ
ที่จะระดมใช้ทรัพยากรทางด้านบุคคล ทางการเงิน มาสนับสนุนอำนาจเป็นการเสริมบารมี
ฐานอำนาจ และช่วยในการพัฒนาประเทศไทยแต่จุดบกพร่อง ประการหนึ่ง ของการมีเครือ
ข่ายโยงใยธุรกิจนั้นผูกพันถึงระบบบริหารราชการแผ่นดินที่มีปัญหาคอรัปชั่นติดตามาจนกระทั่ง
ทหารได้ถือเป็นจุดอ่อนลุกขึ้นมาโค่นล้มอำนาจ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต้องออกจากอำนาจ
กลางคืนโดยถูกผู้ทำทางทหารทำการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม
2531 คณะรัฐมนตรีที่ร่วมรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้นล้วนแต่มีประสบการณ์ทางการ

¹⁴ "ระบบ 5:3:3:1 โฉมหน้า ครม. บทพิสูจน์ฝีมือบทรากของรัฐบาลใหม่",
ข่าวพิเศษ-อาทิตย์ ปีที่ 11(3) ฉบับที่ 581 (3-9 สิงหาคม 2531), หน้า 19.

การเมืองในการบริหารงานการเมืองและบริหารธุรกิจมาแล้วอย่างมากมาย¹⁵ ซึ่งมีผลต่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ คือเป็นรัฐบาลที่กล้าตัดสินใจ เช่นการขึ้นเงินเดือนของข้าราชการทั้งประเทศ และการแก้ปัญหาของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในเรื่องการบริหารประเทศนั้น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นผู้ที่มีการรับฟังและรวมช่อมประสานประโยชน์กับทุกฝ่าย ซึ่งจากการสัมภาษณ์พิเศษของบรรณาธิการนิตยสารพีเพิล เกี่ยวกับการทำงาน

นายกรัฐมนตรีต้องเป็นคนที่ทำให้เกิดความรอมชอมกันได้ ได้ ต่อรองกันด้วยเหตุด้วยผลให้ได้ในแต่ละพรรคให้เป็นไปตามแนวทางประชาธิปไตย ฟังเสียงข้างมาก ความหมายอันลึกซึ้งตรงเป้าของประชาธิปไตย คือ ความอดทนและเคารพต่อพรรคคู่แข่งอันต่างไปจากตน¹⁶

ในการบริหารราชการแผ่นดินในระบบรัฐสภานั้น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองฝ่ายค้านดำเนินงานโดยอิสระและได้ให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งการเปิดอภิปรายทั่วไปในสมัยรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์กระทำได้ดีลำบากมากเพราะรัฐบาลจะทำการขัดขวางทุกรูปแบบนอกจากนี้ในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยังได้มีการถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเป็นการดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตย

¹⁵ "เริ่มจากนายกรัฐมนตรี คือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ, ได้รับการเลือกตั้งมาจำนวน 5 ครั้ง นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นายปัญญา เกษรทอง นายชวน หลีกภัย ต่างได้รับเลือกตั้งมาจำนวน 7 ครั้ง พลเอกประมาท อติเรกสาร ได้รับการเลือกตั้งเป็นครั้งที่ 9 แล้ว นอกจากนั้นยังมีบุคคลอื่นที่ได้เคยผ่านการบริหารงานธุรกิจมาอย่างโชกโชน ตัวอย่างเช่น นายนิชัย รัตตกุล นายพงษ์ สารสิน นายประจวบ ไชยสาส์น คุรายละเอียด มนูญ วัฒนโกเมร", ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองไทย, หน้า 106-107. และศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ภาพและประวัติสมาชิกรัฐสภา 2531. หน้า 107-209.

¹⁶ เสถียร จันทิมาธร, "ชาติชาย ชุณหะวัณ จากเพลย์บอยสู่ทำเนียบ", มติชนสุดสัปดาห์ (10 กันยายน 2532), หน้า 23.

การใช้ประสบการณ์ด้านการทูตเป็นทรัพยากรทางการเมือง

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ใช้ประสบการณ์ที่เคยผ่านงานทางด้านทูตประจำประเทศต่าง ๆ นานถึง 15 ปี เมื่อพ.ศ. 2515 ได้รับตำแหน่งอธิบดีกรมการเมืองกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในปีเดียวกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น พล.อ.อ. สิทธิ เศวตศิลา ดำเนินนโยบายด้วยท่าทีที่แข็งกร้าวเกินไปและไม่ยอมยืดหยุ่นให้ฝ่ายตรงกันข้ามไม่ว่าจะเป็นลาวหรือเวียดนามความเป็นผู้นำด้านนโยบายต่างประเทศได้เสนอ นโยบายการทูตนำการทหารในการแก้ไขปัญหาอินโดจีน โดยการเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สามารถใช้ประสบการณ์ในอดีตมาเป็นทรัพยากรทางการเมืองดำเนินการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ถึงแม้ว่าการดำเนินการเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้ากระทำได้อย่างไม่จริงจังนักแต่ว่าเป็นการแสดงความคิดริเริ่ม นอกจากนั้น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ไม่ได้พึ่งกระทรวงต่างประเทศแต่เพียงอย่างเดียว พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยังมีที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลก ในการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการดำเนินนโยบายต่างประเทศ แต่ผลเสียประการหนึ่ง คือ ที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลกมีบทบาทในการเสนอแนะข้อมูลข่าวสารจนบางครั้งเป็นการแทรกแซง พล.อ.อ. สิทธิ เศวตศิลา ต้องลาออกจากการเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้านี้ก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้เกิดการค้าขายกับกลุ่มประเทศอินโดจีนในภูมิภาคนี้ และส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในต่างประเทศพ่อค้าไทยได้เดินทางไปลงทุนในประเทศกลุ่มอินโดจีน เพราะประเทศเหล่านี้มีทรัพยากรมากมายและมีค่าแรงงานที่ถูกด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับการยอมรับทางการเมืองจากผู้นำต่างประเทศหลายชาติด้วยเพราะเคยผ่านงานด้านทูตประจำต่างประเทศยาวนานถึง 15 ปี การเป็นทูตในประเทศต่างๆ ย่อมจะมีเพื่อฝูงและเข้าใจขนบธรรมเนียมของชาติต่างๆ ในการเดินทางไปเจรจาหรือให้ข่าวต่างประเทศเข้ามาลงทุนขอความร่วมมือให้ช่วยเหลือประเทศไทยจะได้รับความร่วมมือมากกว่านายกรัฐมนตรีที่ไม่เคยผ่านเวทีทางการเมืองต่างประเทศและการยอมรับความเชื่อถือความไว้วางใจที่ต่างประเทศมีให้ต่อ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้นสูงมากซึ่งสามารถประเมินได้ว่าทรัพยากรทางด้านประสบการณ์ทางการเมืองการทูตนั้นมีประโยชน์ต่อ

การส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจนสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
นี้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเจริญก้าวหน้าทัดเทียมประเทศอื่นๆ ที่เพิ่งจะเริ่มก้าวนำ
ประเทศไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่¹⁷

การดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจ

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ใช้ทรัพยากรทางการเมืองในการระดมพัฒนาเศรษฐกิจ
ได้ระดมนักลงทุนทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ได้เริ่มพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศ
อุตสาหกรรมใหม่ (NICS) โดยการเริ่มนโยบายโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด และโครงการ
เซาท์เทิร์นซีบอร์ด พบว่าในปี พ.ศ. 2532 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจด้านการขยายตัวทางภาค
อุตสาหกรรมเจริญเติบโตถึงร้อยละ 14.0 และมูลค่าการส่งออกร้อยละ 28.5 และมูลค่าการ
นำเข้าร้อยละ 26.2 และในปี พ.ศ. 2533 มีการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรมร้อยละ
14.0-14.5 มูลค่าการส่งออกร้อยละ 18.0 มูลค่าการนำเข้าร้อยละ 16.0 จากการหลั่ง
ไหลเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ส่งผลต่อธุรกิจการก่อสร้างและการพัฒนาที่ดิน ในปีพ.ศ.
2531 มีพื้นที่ก่อสร้างที่ได้รับการอนุมัติถึงร้อยละ 60.3 จากปี พ.ศ. 2530 มีพื้นที่ก่อสร้าง
แค่เพียงร้อยละ 23.9 (ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4)

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ใช้ทรัพยากรทางการเมืองในด้านการบริหารธุรกิจ
มาก่อนจะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ 17 ของประเทศไทย พัฒนาเศรษฐกิจไทยให้
รุ่งโรจน์จนได้ขึ้นชื่อว่าเป็นยุคทองของระบบเศรษฐกิจไทยในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา

กล่าวโดยสรุป ความเป็นผู้นำทางการเมืองของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้
นำเอาทรัพยากรทางการเมืองมาใช้ประกอบการบริหารประเทศ นับตั้งแต่ชาติกำเนิด ซึ่ง
กำเนิดในตระกูล "ชุณหะวัณ" บิดาคือจอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นนักการทหาร แวดวงญาติพี่น้อง

¹⁷ อัตรากาเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2530 ความเจริญเติบโต ร้อยละ
9.5 ปี พ.ศ. 2531 อัตรากาเจริญเติบโตร้อยละ 13.2 และปี พ.ศ. 2532 อัตรากาเจริญ
เติบโตร้อยละ 12.2 ดูรายละเอียดจาก ตีรณ พงศ์-มณฑิณี, ทิศทางการปฏิรูปนโยบายทาง
เศรษฐกิจไทยในทศวรรษ 1990 (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย 2534), หน้า 15.

บุคคลที่ใกล้ชิดของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้นล้วนแล้วแต่เป็นทหารและผู้นำทางการเมือง บุคคลที่มีบทบาทกำหนดชีวิตของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นอกจากจอมพลฉัตร ชุณหะวัณ แล้ว ยังมี จอมพล ป.พิบูลสงคราม เพราะจอมพลฉัตร ชุณหะวัณ นั้นฝาก พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ไว้ที่บ้าน จอมพล ป.พิบูลสงคราม พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เข้ารับการศึกษาศึกษาในสถาบัน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่ได้รับการยอมรับเพราะ นายกรัฐมนตรีของประเทศไทยหลายคนได้จบการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้ นอกจากนี้แล้ว พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยังได้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่งคั่งด้วยเนื่องจาก จอมพลฉัตร ชุณหะวัณ ได้ทิ้งมรดกทรัพย์สินในรูปที่ดินเงินทองไว้มากมาย และนอกจากนี้ยังมีธุรกิจที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ดำเนินบ้างเล็กน้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับนักการเมืองคนอื่น เช่น พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แล้วพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีทรัพยากรทางการเงินฐานะที่ได้เปรียบกว่าเพราะ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เกิดในตระกูลที่มีความมั่งคั่งย่อมมีทรัพยากรทางการเงินเป็นทุน ในการจัดตั้งพรรคการเมือง และก่อนที่จะลงเล่นการเมืองพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต้อง ถูกย้ายไปเป็นทูตประจำต่างประเทศนานถึง 15 ปี เนื่องจาก มีการแย่งชิงอำนาจกันระหว่าง กลุ่มสี่เสาเทเวศน์และกลุ่มราชครู เมื่อปี พ.ศ. 2500 - 2515 ทำให้รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศไทยต่างๆ ทั้งรู้จักผู้นำของประเทศไทยนั้นด้วยทำให้มีประสบการณ์ทางการเมือง ในด้านการต่างประเทศเป็นอย่างมากจนกระทั่งได้รับความไว้วางใจแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ที่สำคัญ คือ อธิบดีกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2515 สมัยรัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร จึงทำให้ได้กลับมารับราชการในประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งและต่อมาได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ทหารการเมืองเป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศอีกในรัฐบาลเดียวกันนั่นเอง ซึ่งในระหว่างที่เป็นนักการทูตอยู่ในต่างประเทศได้ค่อยๆ สร้างฐานะทางเศรษฐกิจโดยดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 เมื่อเกิด เหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้รับการแต่งตั้ง เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ก็ยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศซึ่ง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ช่วยเหลือประเทศไทยโดย มีบทบาทสำคัญมากในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์น้ำมันโดยอาศัยความคุ้นเคยกับ นักการทูตจีน เมื่อครั้งดำรงตำแหน่ง เป็นเอกอัครราชทูตถาวรประจำสหประชาชาติ ณ กรุงเจนีวา ทำให้ สามารถเจรจาซื้อน้ำมันจากประเทศจีนได้ราคาดีกว่าปกติถึงสามเท่าถึงจำนวน 5 หมื่นตัน เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศเริ่มโปร่งใสขึ้น เหตุการณ์ทางการเมือง

เปลี่ยนแปลงไป พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จึงได้ร่วมกับกลุ่มราชครู, นักธุรกิจและนักอุตสาหกรรม ก่อตั้งพรรคชาติไทยขึ้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 ซึ่งนับว่าเป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่และมีนักธุรกิจร่วมเป็นสมาชิกอยู่มากทำให้เศรษฐกิจของพรรคชาติไทยแน่นมาก พลเอกชาติชายชุณหะวัณ เป็นเลขาธิการพรรค พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไป ในปีพ.ศ. 2518 ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดนครราชสีมา จนถึงปัจจุบัน ก็ได้รับเลือกมาโดยตลอด ในปี พ.ศ. 2518 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2519 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ต่อมาเมื่อ วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ได้เกิดการรัฐประหารโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้า ใช้ชื่อ "คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน" ทำให้นักการเมืองต้องยุติบทบาทลง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ยุติบทบาทเช่นกันและหันไปประกอบธุรกิจ ดุรายละเอียดยในภาคผนวก ต่อมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2522 ไม่ได้เข้าร่วมรัฐบาล ปี พ.ศ. 2523 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเมื่อปี พ.ศ. 2526 ไม่ได้เข้าร่วมรัฐบาล พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร เป็นผู้นำพรรคฝ่ายค้านเนื่องจากดำเนินนโยบายต่อต้าน พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ต่อมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2529 พลเอกชาติชาย ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทยและได้มีการประกาศนโยบายใหม่ และในปี พ.ศ. 2529 ได้เป็น รองนายกรัฐมนตรี ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2531 พรรคชาติไทย ได้รับการเลือกตั้งจำนวนมากที่สุดในขณะเดียวกันนั่นเอง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประกาศไม่รับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีอีกต่อไป พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จึงเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจากประสบการณ์ด้านการทูตยาวนานส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ด้านการทูต ใช้การเศรษฐกิจนำการเมือง โดยดำเนินนโยบาย "เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า" เพื่อยุติสงครามในอินโดจีน นอกจากนี้แล้ว พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ผ่านชีวิตมาหลายวงการ วงการทหาร นักธุรกิจ นักการทูต แต่วงการทูตนั้น เป็นชีวิตราชการที่ยาวนานเมื่อเปรียบเทียบกับวงการทหารแล้วชีวิตพลเอกชาติชาย มีประสบการณ์ทั้งด้านการทูต และด้านธุรกิจได้ดีกว่าวงการทหาร แต่การอยู่ในหลายวงการ ทำให้มีพรรคพวกเพื่อนฝูงหลายวงการซึ่งเป็นฐานกำลังทรัพยากรอำนาจทางการเมืองที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำทางการเมืองของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในการบริหารงานทางการเมืองในระบบรัฐสภา พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองฝ่ายค้านดำเนินงานเปิดอภิปรายทั่วไปได้โดยอิสระและการบริหารงานธุรกิจก็มีนักธุรกิจให้ความสนับสนุน

และการยอมรับเป็นอย่างมาก นักธุรกิจต่างชาติต่างได้มาลงทุนในประเทศไทยส่งผลให้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูงสุดและนำประเทศก้าวไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม อย่างไม่เคยมีมาก่อน นับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 และในการบริหารงานทางการเมืองของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้นได้มีทีมนักวิชาการซึ่งนั่งอยู่ใน ตำแหน่ง ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี คือที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลก ซึ่งคอยเสนอแนะข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้แก่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ความขัดแย้งใดที่เกิดขึ้นในการบริหารงานภายใต้ระบอบรัฐสภา เช่น ความขัดแย้งระหว่างพรรค ความขัดแย้งในพรรคเดียวกัน พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ใช้ความเป็นผู้นำแบบบุญบารมี และการมีทรัพย์สินทางทางการเมืองที่เหนือกว่าบุคคลอื่นยุติความขัดแย้งนั้นได้โดยตลอด แต่ความขัดแย้งกับกองทัพ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ไม่อาจประสานประโยชน์ลดหย่อนผ่อนปรนให้กับกองทัพจนเป็นที่ยอมรับของผู้นำกองทัพได้ เพราะ พลเอกชาติชาย ถือว่าทหารกับการเมืองไม่เกี่ยวข้องประกอบกับมีความเชื่อมั่นในตนเองว่า ประชาธิปไตยได้พัฒนาแล้วเนื่องจากตั้งปี พ.ศ. 2521-2533 รวมเวลาถึง 12 ปี ถึงแม้จะมีการรัฐประหารถึง 2 ครั้งก็ถูกปราบได้ จึงทำให้ไม่คิดว่าทหารจะกล้าทำการรัฐประหารยึดอำนาจ ประกอบกับ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ไม่มีทหารสนับสนุนและไม่มีฐานอำนาจในกองทัพคอยค้ำจุนอย่างสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ จึงทำให้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) นำโดย พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ และนายทหาร จปร.5 ทำการรัฐประหารยึดอำนาจอย่างฉับพลันเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 จึงทำให้บทบาทความเป็นผู้นำทางการเมืองของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีคนที่ 17 ต้องสิ้นสุดลงแต่บทบาทด้านอื่น ๆ ยังคงดำเนินการต่อไป.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย